

Gondolatok a szlovák főkonzul előadása után

Ján Süli, a Szlovák Köztársaság békés-szabai főkonzulja november 13-án magyar nyelvű előadást tartott Szarvason. Ez önmagában is tiszteletre méltó, bátor gesztus volt; szükség is van rá, különösen napjainkban. A szép számú hallgatóság – mely visszafogottan, kultúráltnan, udvariasan nem tette ki a főkonzul urat „nehéz” kérdéseknek – is így nyilatkozott meg az előadás után.

A főkonzul úr Szlovákia történelméről beszélt. Előadta, hogy sokan megkérdőjelezik létezését is. Egyet lehet érteni azzal, hogy 1918-ig Szlovákia története megegyezik Magyarország történelmével, majd a két világháború közötti időben a Csehszlovák Köztársaság történetével, leszűkítve a mai Szlovákia területére. Tény, hogy a szlovák nép számára kedvezőtlen volt mindkét korábbi államalakulat, az előbbiben a magyarok, az utóbbiban pedig a csehek vezető szerepe érvényesült. Szlovákia önálló története Csehszlovákia felbomlásával, s a Szlovák állam létrejöttével kezdődik.

Mintegy magyarzátként a közelmúlt konfliktusaira kiemelték, hogy a szlovákok *büszkéek* fiatal, önálló országukra, eredményeikre, s meg kell értenünk, hogy *féltik* hazájukat.

A hangsúlyozott büszkeség napjainkban már kissé diszónánsnak, meghaladottnak és szokatlannak tűnik. A túlzott büszkeség, „hazafiság” nevében követték el a közelmúlt történelmének legtöbb igazságtalan, erőszakos, véres cselekedetét. Érthetetlenek a félelmei is, Szlovákia tagja Uniónak és a NATO-nak. Kitől kell félni Szlovákiát? A feltartóztathatatlanul „légiessedő” határok-tól? Félelmeink legfeljebb a világon átsöpörő kedvezőtlen pénzügyi és gazdasági viszonyoktól lehetnek.

Mint korábbi kassai polgármester magyar nyelvű feliratokkal ellátott diaképeken mutatta be a mai, rendezett várost, nem utolsó sorban a magyar intézményeket. „Hát elnyomják Szlovákiában a magyarokat?” – tette fel a sommás, kissé szónokias, költői kérdést.

Tény, hogy a zavaró napi politikai eseményeken túl súlyos sérelmekkel terhes a két ország történelme is, gondoljunk csak pl. a kollektív bűnösség elvének fenntartására.

Babák Mihály polgármester is kényes kérdéseket érintett hozzászólásában. Pl. a második világháborút követő lakosságcsere „egyezményt”, mely viszonyosság nélkül szabad agitációt engedélyezett Magyarországon a „repatriálásra”, egyidejűleg a Csehszlovák állam szülőföldjéről kitelepítette akarata ellenére a magyar lakosság egy részét. A sebek máig nem gyógyultak. Hangsúlyozta, hogy a magyarországi szélsőségesek cselekményei nem szolgálják sem hazánk, sem a Szlovákiában élő magyarság érdekeit, ugyanakkor rámutatott arra a fontos különbségre, hogy Szlovákiában a *kormánykoalíció szintjén* is megjelenik a magyarellenesség, s ez engedte ki a rossz szellemet a palackból.

De azonnal felmerül a kérdés, van-e bátorságunk szembe nézni önmagunkkal? Megtettünk-e mindent a saját portánkon?

A közel háromszáz éve Szarvasra települt szlovákság nagy része még negyedszázada is beszélt anyanyelvét. Szlovák vendégeinket előszeretettel kísértük a szarvasi piacra, mely hangos volt a szlovák szótól, melyet ma már – erőfeszítéseink ellenére – egyre kevesebbet hallunk. Szegényebbek leszünk ezzel, mint ahogy veszteség éri a szlovák nyelvet is, ha elnémul egy sajátos, archaikus dialektusa.

A közvéleményt legjobban foglalkoztató napi politikai események elemzését a főkonzul úr elkerülte. Említést tett ugyan pl. a futball-huliganizmusról, a királyhelmei egyenruhás koszorúzókról, a konzulátus előtti tüntetésekről, a szlovák nyelvű helységnevfelirat megrongálásáról, de nem hallhattunk az összefüggésekről, az előzményekről. Örvedetes és előremutató volt ugyanakkor az a történelemszemlélet, hogy az elismerés hangján szólt a kiegyezést követő Ferenc József-i korszakról. E félévszáz-

ad alatt az Osztrák-Magyar Monarchia országai a gazdaság és a kultúra területén hatalmas utat tettek meg. Városaink azonos arculatúak, az építészeti terén a mai korszerű technikával is alig-alig lehet fenntartani e korszak alkotásait.

Az elmúlt években szlovák személyiségektől már bátrabb, reménykeltő gondolatokat is hallhattunk. Természetesen figyelembe kell venniük, hogy kötelező volt kormánya álláspontját képviselni; megtette, amit lehetett, ennyire tellett. Reméljük, hogy a mozgásteret legközelebb már szélesebb lesz.

Ahhoz, hogy megállapítsuk, hol van a kutyát eltemetve, mi okozza még ma is az államközi feszültségeket, kissé vissza kell tekintenünk a történelemben.

Nem várhatja senki a magyar közvéleménytől, hogy szeresse Trianont. E traumát máig nem heverte ki a magyar ember, a magyar közgondolkodás. Nehéz szívvel éljük meg, azt is, hogy a (Cseh)Szlovákia fenntartása került magyarság száma egy század elteltevel mintegy a felére csökkent. Ugyanakkor tarthatatlan a trianoni békediktátum egyoldalú elvetése, a „Mindent vissza!” álláspontja. (Mit is kezdene a magyar állam a tízmillió nagyságrendű román, szlovák, szerb, horvát, rutén stb. „kisebbséggel”?) 1848/49-ben szabadságharcát vívta a magyar nemzet függetlenségének kivívása érdekében, de be kell látnunk, hogy ez a jog a történelmi Magyarország te-

rületén élt nemzetiségeket is megilleti.

A máig tartó feszültségeket nemcsak az a körülmény okozta, hogy esetenként nagyon nehéz volt az etnikai határok megvonása, hanem az is, hogy a győztes hatalmak nem kockáztatták meg a népfelség, a nemzeti önrendelkezés, a népszavazás wilsoni elvének alkalmazását. A nagyhatalmak az új határok meghúzásakor gyakran figyelmen kívül hagyták a nemzetiségi viszonyokat, s azokat alávették az érdekeiket az adott történelmi helyzetben eredményesebben képviselni tudó utódállamok geopolitikai szempontjainak. E részrehajló „nagyvonalúságból” származnak a mai feszültségek is. Így történhetett meg, hogy több mint hárommillió magyar veszítette el hazáját, s került az utódállamok fenntartása alá. Így történhetett meg, hogy mást ne említsék, pl. a színmagyar Csallóköz elcsatolása hazánktól.

Egy angol mondás azt tartja, hogy „Öfelsége kormányának nincsenek barátai, vagy ellenségei, öfelsége kormányának *érdekei* vannak”. Ha ezt a bölcsességet napjainkban alkalmazzuk, könnyen megérthetőek a szlovák politika mozgató rugói is. A közelmúltban felmérést végeztek szlovákiai fiatalok körében, s az a meglepő adat került közzétételre, hogy jelentős részük magyarellenes. Már csak a következtetést kell levonnunk: szalonképtelensége ellenére *érdeke* a szlovák kormány a magyarellenesség; népszerűséget, szavazatokat hoz. Ezért nem tekinthetünk nagy reményekkel a magas szintű találkozók elé. A kormányok érdekei néha nem azonosak népeik érdekeivel. Tudni kellene szembe menni a többségi véleményekkel is, ha azok megváltoztatásra szorulnak. Ugyanakkor számottevő szlovákellenesség hazánkban nincs, nagy kár lenne mesterségesen létrehozni. Azt azonban önkritikusan be kell ismernünk, hogy hasonló céllal lehet pl. „cigányozni” nálunk is.

A mai Szlovákia magyarpolitikája ugyanolyan rossz, mint a történelmi Magyarország nemzetiségi politikája volt. Az olykor komplexusokkal terhelt, kicsinyes, alacsony tűrőhatárokkal rendelkező, érzékenyen politika konzerválja a rossz viszonyt a két ország között, s ez pedig ellentétes mindkét ország népének érdekeivel.

Fel kell ismerni végre, hogy a közös érdekeink a fontosabbak. Az Unió tagságunkkal lezárult a nemzetállam eszméjének kizárólagos érvényesülése, előre kell tekintenünk. Lehetőségeink korlátozottak, a jelenlegi helyzetben azt tehetjük, hogy valamennyi rendelkezésünkre álló eszközzel megakadályozzuk részünkről a magyar érdekekkel szögesen ellentétes és káros, értelmetlen szélsőséges megnyilvánulásokat.

A szlovák és a magyar népnek, – mely az ezeréves együttélés során etnikailag is igencsak összekeveredett – nagyvonalú, egymás szempontjaira érzékeny politikára lenne szüksége, mely elvezethetne az álláspontok kölcsönös megértéséhez, elfogadásához.

E szép álom megvalósulására azonban – úgy látszik – még várunk kell.

Dr. Molitorisz Pál